

Lainsäädännön arviointineuvosto

Lausunto Dnro: VNK/133/32/2018

8.2.2018

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle EU:n yleistä tietosuoja-asetusta täydentäväksi yleiseksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitysluonnoksessa on selvitetty perusteellisesti lain nykytilaa, oikeusperustaa ja oikeuskäytäntöä. On myönteistä, että laaja-alaisen asetuksen kansallista täytäntöönpanoa on valmisteltu työryhmässä.

Esitysluonnoksen keskeisimmät puutteet ja kehittämiskohteet ovat:

- i) Esitysluonnoksessa käsitellään yksityiskohtaisesti lain kansallista soveltamista ja viitataan usein esityksen taustalla olevaan EU:n asetukseen. Esitysluonnoksen perusteella ei kuitenkaan pysty muodostamaan yleiskäsitystä EU:n asetuksesta ja sen vaikutuksista. EU:n tietosuoja-asetus on laaja-alainen ja merkittävä kokonaisuus, jonka vuoksi täytäntöönpanolakia koskevassa hallituksen esitysluonnoksessa olisi suositeltavaa käsitellä ainakin pääpiirteittäin myös asetusta ja sen vaikutuksia.
- ii) Esitysluonnoksesta käy yleisellä tasolla ilmi lain kohderyhmät ja erityiset henkilötietoryhmät, joita esitysluonnos ei koske. Luonnoksessa ei ole kuitenkaan tarkemmin eritelty kohderyhmiä, eikä sitä, miten lakia sovelletaan kuhunkin kohderyhmään.
- iii) Esitysluonnoksen vaikutusarviot ovat puutteelliset. Esitysluonnoksen perusteella ei pysty muodostamaan riittävää käsitystä esityksen vaikutuksista.
- iv) Esitysluonnoksessa tulisi käsitellä huolellisesti kilpailullisia vaikutuksia siitä, että seuraamusuhka on erilainen viranomaisille ja ei-viranomaisille.
- v) Esitysluonnos on osin vaikealukuinen. EU:n tietosuoja-asetuksen soveltajakunta on laaja, jolloin lakia soveltavat lähinnä muut kuin asiantuntijat. Tämän vuoksi täytäntöönpanoa koskevan lain tulisi olla erityisen selkeä.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa on merkittäviä puutteita. Ilman puutteellisuksien korjaamista on vakavasti harkittava, voiko hallituksen esitystä antaa eduskunnalla käsiteltäväksi. Esitysluonnoksen pohjalta ei todennäköisesti pysty muodostamaan riittävää ja perusteltua käsitystä esityksestä, eikä sen taloudellisista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista.

1 Hallituksen esitysluonnoksen keskeinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi tietosuojalaki. Lailla täydennettäisiin ja täsmennettäisiin Euroopan unionin yleistä tietosuoja-asetusta. Esityksessä ehdotetaan, että samalla kumottaisiin henkilötietolaki sekä laki tietosuojalautakunnasta ja tietosuojavaltuutetusta.

Ehdotettu laki olisi henkilötietojen käsittelyyn sovellettava yleislaki. Yleistä tietosuoja-asetusta täydentävänä ja täsmennyksenä se ei muodostaisi itsenäistä ja kattavaa sääntelykokonaisuutta, vaan sitä sovellettaisiin rinnakkain tietosuoja-asetuksen kanssa. Tietosuojalain sääntelystä voitaisiin erityislainsäädännössä poiketa, jos poikkeaminen olisi mahdollista tietosuoja-asetuksen kansalliselle lainsäätäjälle antaman harkintamarginaalin puitteissa.

Ehdotetussa laissa säädettäisiin henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteesta ja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittelystä eräissä tilanteissa, tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamiseen lapselle sovellettavasta ikärajasta, valvontaviranomaisesta, oikeusturvasta sekä eräistä tietojenkäsittelyn erityistilanteista.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi muutoksia rikoslakiin sekä sakon täytäntöönpanosta annettuun lakiin.

2 Arvio hallituksen esitysluonnoksesta

2.1 Yleiset huomiot

Esitysluonnoksessa on selvitetty perusteellisesti lain nykytilaa, oikeusperustaa ja oikeuskäytäntöä. Esitysluonnoksesta käy ilmi, että EU:n tietosuoja-asetuksen kansallista toimeenpanoa on valmisteltu täytäntöönpanotyöryhmässä.¹ Työryhmän raportissa on käyty yksityiskohtaisesti läpi EU:n tietosuoja-asetuksen kansallista liikkumavaraa ja perusteltu valittu kansallinen linjaus.

Arviointineuvosto pitää myönteisenä, että laaja-alaisen asetuksen kansallista täytäntöönpanoa on valmisteltu työryhmässä ja kansallista liikkumavaraa on käyty läpi.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa on kuvattu nykyistä lainsäädäntöä ja uuden lain toimeenpanoon liittyviä näkökohtia. Lain tavoitteita on kuvattu lähinnä teknisluonteisesti, jolloin laajemmat tavoitteet jäävät jossain määrin epäselviksi. Lain taustalla olevaan EU:n asetukseen viitataan usein, mutta asetuksesta ja sen aiheuttamista keskeisistä muutoksista ei pysty muodostamaan yleiskäsitystä.

Arviointineuvosto katsoo, että EU:n tietosuoja-asetus on laaja-alainen ja merkittävä asetus. Eduskuntaa on informoitu asetuksesta U-kirjelmillä,² mutta U-kirjelmien tieto on ollut varsin sirpaleista ja yleispiirteistä, mikä on ei tosin poikkea yleisestä käytännöstä.³ EU:n tietosuoja-asetus ja hallituksen esitysluonnos muodostavat kokonaisuuden niin sääntelyn kohteiden, toimeenpanoviranomaisten kuin vaikutusarvioinnin osalta. Arviointineuvosto suosittelee, että näin merkittävää EU-asetusta täydentävässä hallituksen esitysluonnoksessa tulisi käsitellä pääpiirteittäin myös asetusta ja sen vaikutuksia. Esitysluonnoksessakin todetaan, että lakia on sovellettava yleisen tietosuoja-asetuksen kanssa rinnakkain ja kansallinen säädös täsmentää ja täydentää asetusta, jolloin yleiskäsityksen antaminen asetuksesta olisi luontevaa. Asetuksen ja lain vaikutuksista ei ole mahdollista saada riittävää kokonaiskuvaa erillään toisistaan.

Arviointineuvoston näkemyksen mukaan hallituksen esityksessä olisi mahdollista antaa viitetiedot asiakirjoista tai internet-sivustoista, joista kokoava yleiskäsitys asetuksesta ja laista mahdollisesti löytyy. Tämänkaltaisen keskeisen ison uudistuksen osalta on erityisen tärkeää, että kokoava yleiskäsitys on olemassa hyvissä ajoin ennen uudistuksen voimaantuloa.

Esitysluonnoksesta käy yleisellä tasolla ilmi kohderyhmät ja erityiset henkilötietoryhmät, joita esitysluonnos ei koske. Luonnoksessa ei ole kuitenkaan eritelty tarkemmin lain kohderyhmiä, eikä sitä, miten lakia sovelletaan kuhunkin kohderyhmään.

Arviointineuvosto katsoo, että tietosuoja-asetusta ja -lakia tullaan soveltamaan monella eri sektorilla. Arviointineuvoston näkemyksen mukaan lakien implementaatio vaikuttaa olennaisesti siihen, miten

¹ EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanoryhmän (TATTI) mietintö. Oikeusministeriö 35/2015.

² Eduskuntaa on informoitu U-kirjelmällä (U 21/2012 vp) ja siihen liittyvillä jatkokirjelmillä (UJ 9/2013, UJ 36/2014, UJ 3/2015, UJ 10/2015 UJ 22/2015 ja UJ 45/2015).

³ VTV (2016): EU-asioiden valmistelu ja yhteensovittaminen valtioneuvostossa. Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomuksia 2/2016.

säädöksen tavoitteet toteutuvat. Tämän vuoksi olisi suositeltavaa, että esitysluonnoksessa määriteltäisiin tarkemmin, miten lakia sovelletaan kohderyhmittäin.⁴ Lisäksi esitysluonnos on osin vaikealuokainen ja runsaat viittaukset asetukseen ilman tarkempaa kuvausta asiasta vaikeuttavat esitysluonnoksen ymmärtämistä. Täytäntöönpanoa koskevan lain tulisi olla erityisen selkeä, koska soveltajakunta on laaja. Ilman selkeää ohjausta on riskinä, että päädytään erilaisiin säädöskäytäntöihin ja kuluja aiheuttaviin valitusprosesseihin.

Arviointineuvosto kiinnittää huomiota siihen, että asetusta täydentävän lain lisäksi tehdään muutoksia satoihin kansallisiin erityislakeihin. Sääntelyä on periaatteessa mahdollista keventää, koska osa erityislakien sääntelystä voidaan poistaa riskiperusteisuuden vuoksi. Toisaalta on mahdollista, että sääntely myös kasvaa täsmentävällä lainsäädännöllä. Kokonaisuutena lain hyvä toimeenpano voisi edesauttaa pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelman tavoitetta säädösten sujuvoittamisesta.

2.2 Taloudelliset vaikutukset

Esitysluonnoksessa todetaan, että esityksellä ei ole merkittäviä taloudellisia tai muita yhteiskunnallisia vaikutuksia. Esitysluonnoksessa todetaan myös, että yleisen tietosuoja-asetuksen säännökset aiheuttavat moninaisia kustannuksia niin yksityisellä kuin julkisella sektorilla. Esitysluonnoksessa on kuvattu vaikutuksia viranomaisille ja yrityksille. Muita vaikutuksia ei ole mainittu.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksen vaikutusarviot ovat puutteelliset. Laista aiheutuvia vaikutuksia tulisi käsitellä esitysluonnoksessa säädösehdotusten arviointiohjeen mukaisesti.⁵ Lisäksi olisi suositeltavaa antaa sääntelyn kohdetahoja, päättäjiä ja lainkäyttäjiä varten riittävän monipuolinen ja selkeä kuva vaikutuksista, joita tietosuoja-asetuksesta ennakoitaan aiheutuvan. U-kirjelmissä kuvattuja vaikutusarvioita voisi hyödyntää myös tässä esitysluonnoksessa.

2.1.1 Vaikutukset kotitalouksiin

Esitysluonnoksessa ei ole käsitelty vaikutuksia kotitalouksiin. Esitysluonnoksessa on kuitenkin muualla mainittu, että tietosuojalakia ei sovellettaisi henkilötietojen käsittelyyn, jota luonnollinen henkilö suorittaa henkilökohtaisessa tai kotitaloutta koskevassa toiminnassa.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksesta tulisi käydä tarkemmin ilmi, keitä laki koskee. Yksityshenkilöt voivat olla rekisteröityjä ja joissakin tapauksissa myös rekisterinpitäjiä. Esitysluonnoksen perusteella jää epäselväksi, mitä kotitaloutta koskeva toiminta tarkoittaa. Miten laki koskee esimerkiksi asunto-osakeyhtiön hallituksen jäseniä, joilla saattaa olla pääsy henkilötietoihin? Miten muutos vaikuttaa urheiluseuran vapaaehtoistyöntekijöihin, joilla on henkilötietoja käsiteltävänä? Millä tavoin kotitalouden tulee ottaa muutokset huomioon palkatessaan työsuhteeseen työntekijöitä? Esitysluonnoksessa voisi käsitellä esimerkkitapausten avulla kotitalouksille aiheutuvia vaikutuksia.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa tulisi esitellä keskeisiä hyötyjä ja kustannuksia kotitalouksille ainakin yleisellä tasolla. Esimerkiksi rekisteröityjen henkilötiedot ovat turvatumia, kun he voivat saada omat tiedot käyttöönsä ja siirtää niitä vapaasti. Tämän myötä rekisteröidyillä on mahdollisuus esimerkiksi vaihtaa ja kilpailuttaa palveluntarjoajia helpommin.⁶

⁴ Esimerkiksi yritysvaikutuksia selvittäneessä hankkeessa etenkin pk-yritykset olivat epätietoisia uuden sääntelyn tuomista vaatimuksista. Selvityksen mukaan niillä on suuri tarve uudistusta koskevalle selkeälle ja luotettavalle viranomaisohjaukselle ja neuvonnalle. Suurin osa suurten yritysten asetukseen liittyvistä toiveista kohdistuu oikeusvarmuuden lisäämiseen – ei kansalliseen liikkumavaraan. Epätietoisuus vaikeuttaa uuden lainsäädännön noudattamista (EU:n tietosuoja-asetuksen yritysvaikutukset, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta, 10/2017).

⁵ Säädösehdotusten vaikutusten arviointi (Ohjeet, oikeusministeriön julkaisu 2007:6). http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/76082/saadosehdotusten_vaikutusten_arviointi_ohjeet.pdf?sequence=1&isAllowed=y

⁶ Tutkimukseen perustuvaa pohdintaa tietojen yksityisyydestä ja jakamisesta sekä niiden vaikutuksista on käsitelty mm. Acquisti, Taylor & Wagman: The Economics of Privacy. Journal of Economic Literature, Vol. 52, No. 2, 2016.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksen perusteella hallinnolliset seuraamusmaksut koskevat ilmeisesti myös kotitalouksia. Esitysluonnoksessa tulisi käsitellä asiaa tarkemmin.

2.1.2 Vaikutukset yrityksiin

Esitysluonnoksen mukaan esityksellä ei ole merkittäviä yritysvaikutuksia. Yritysvaikutukset syntyvät lähinnä EU:n asetuksesta, jonka seurauksena suurien yritysten kertaluonteiset kustannukset ovat keskimäärin 2,5 milj. euroa yritystä kohden. Alkuvaiheen jälkeen kustannukset asettuvat vuositasolla noin 900 000 euroon. PK-yritysten kustannuksia ei ole kyetty selvittämään.⁷ Esitysluonnoksen mukaan tietosuojalailla pyritään oikeustilan pysyttämiseen nykyisellään ja yritysten hallinnollisen taakan keventämiseen. Eduskunnalle annetuissa U-kirjelmissä on viittauksia komission EU-tason kustannussäästöihin. Lisäksi U-jatkokirjelmässä (UJ 22/2015) on arvioitu laadullisesti yritysvaikutuksia.

Arviointineuvosto pitää myönteisenä, että esitysluonnoksessa on esitetty numeerisen arvio vaikutuksista ja U-jatkokirjelmässä (UJ 22/2015) on laadullisia vaikutusarvioita. Numeerisen arvion taustaa tulisi kuitenkin avata tarkemmin esitysluonnoksessa. Arviointineuvosto kiinnittää huomiota siihen, että yrityksillä on todennäköisesti puutteellinen käsitys tietosuojasta ja asetuksen vaikutuksista.⁸ Tämän vuoksi esitetty numeerinen arvio sisältää todennäköisesti paljon epävarmuuksia. Arviointineuvoston näkemyksen mukaan arvioon liittyvät epävarmuudet tulisi tuoda esille.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa tulisi kuvata yrityksille aiheutuvia hyötyjä ja kustannuksia vähintään yleisellä tasolla. Esimerkiksi ns. yhden luukun periaatetta, tietosuojavastaavan nimittämistä ja hallinnollisia seuraamuksia koskevia vaikutuksia tulisi käsitellä. Esimerkiksi U-jatkokirjelmässä (UJ 22/2015) on käsitelty jossain määrin näitä asioita.

Arviointineuvosto kiinnittää huomiota siihen, että esitysluonnoksen tulisi olla selkeä, jotta yritykset pystyvät hahmottamaan säädösten aiheuttamat muutokset. Esitysluonnoksessa tulisi mm. kuvata suuntaa-antavia vaikutuksia PK-yrityksille.⁹ Esitysluonnoksesta tulisi lisäksi käsitellä, vaikuttaako muutos uusien yritysten markkinoillepääsyyn tai yritysten toimintaan.¹⁰

2.1.3 Vaikutukset julkiselle taloudelle

Esitysluonnoksessa ei ole käsitelty vaikutuksia julkiseen talouteen. Hallituksen esitysluonnoksessa kuitenkin todetaan, että esitysluonnos on ollut kuntatalouden ja –hallinnon neuvottelukunnan Kuthanekin käsiteltävänä. U-jatkokirjelmässä (UJ 22/2015) on tuotu esiin, että Kuntaliiton arvion mukaan asetus merkitsisi komission tai parlamentin ehdotuksen mukaisena varovaisestikin arvioiden

⁷ Yritysvaikutuksia koskevat arviot perustuvat valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan rahoittamaan selvitykseen. (EU:n tietosuojasetuksen yritysvaikutukset, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta, 10/2017)

⁸ Valtioneuvoston selvityksen mukaan (10/2017) yrityksillä on puutteelliset tiedot sääntelyn tuomista vaatimuksista. Kaikki yritykset eivät esimerkiksi tunteneet henkilötietojen käsittelyjen muotoja. Vastauksissa oli myös runsaasti hajontaa. Oikeusministeriön selvityksessä (Dittmar & Indrenius: EU:n yleisen tietosuojasetuksen vaikutukset suomalaisiin yrityksiin. Oikeusministeriön tilaama selvitys, 15.1.2016) puolestaan todetaan, että suomalaisyritysten tietosuojakulttuuri- ja käytännöt ovat kehittymättömämpiä samankokoisiin ja samalla toimialalla toimiviin esimerkiksi saksalaisiin ja ranskalaisiin yrityksiin verrattuna. Vain harvoissa suomalaisyrityksissä on koettu tarpeelliseksi nimetä organisaatiolle oma tietosuojavastaava. London Economicsin (2013) kyselytutkimuksella selvitettiin puolestaan yritysten tietosuojasioista vastaavien henkilöiden käsityksiä tietosuojakustannuksista. Tutkimuksen mukaan yli 80 % yrityksistä ei osannut kertoa tietosuojaan nykyisin käytettyä summaa ja vielä suurempi osa ei kyennyt kvantifioimaan asetuksesta aiheutuvia kustannuksia. (London Economics: Implications of the European Commission's proposal for a general data protection regulation for business. May 2013.)

⁹ Komission vaikutusarvion mukaan tietosuojasetus hyödyttäisi eurooppalaista liike-elämää 2,3 miljardin euron verran vuosittain (http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/sec_2012_72_en.pdf). Toisenlaisia ja selvästi pessimistisempiäkin arvioita on annettu. Esimerkiksi PK-yritysten kustannusten on arvioitu kasvavan 3 000 – 7 200 euroa vuodessa, joka olisi 16-40 % yritysten keskimääräisestä IT-budjetista (Christensen, Colciago, Etro, Rafert (2013): The Impact of the Data Protection Regulation in the E.U. European Financial Review, February 13, 2013). Tämän perusteella esimerkiksi Suomen noin 283 000 PK-yrityksen kokonaiskustannukset tietosuojasetuksesta olisivat noin 850 miljoonan ja kahden miljardin välillä.

¹⁰ Christensenin ym. mukaan tietosuojasetuksella olisi negatiivinen vaikutus yritystoiminnan muodostumiseen. Yritysten määrän aleneminen olisi suurinta niillä sektoreilla, joissa tietosuojasetuksen noudattaminen vaatisi korkeampia kiinteitä kustannuksia (Christensen, Colciago, Etro, Rafert (2013): The Impact of the Data Protection Regulation in the E.U. European Financial Review, February 13, 2013).

kunnille noin 100-200 miljoonan euron vuotuisia kustannuksia lisääntyneinä henkilöstömenoina ja uusina tietojärjestelmävaatimuksina. Lisäksi asetuksen voimaansaattamisen ja standardien mukauttaminen tulee vaatimaan huomattavia lisäresursseja. U-jatkokirjelmässä todetaan myös, että kansallisen jatkovalmistelun yhteydessä esitetään tarkemmat arviot valtiolle ja kunnille aiheutuvista menoista.

Arviointineuvosto katsoo, esitysluonnoksessa tulee käsitellä kunnille ja valtiolle aiheutuvia hyötyjä ja kustannuksia esimerkiksi Kuthanekin arvioihin perustuen. Lisäksi on otettava huomioon vireillä oleva maakuntien perustaminen.

2.1.4 Vaikutukset kansantalouteen

Hallituksen esitysluonnoksessa ei ole käsitelty kokonaistaloudellisia vaikutuksia. U-jatkokirjelmässä (UJ 22/2015) tuodaan esille, että asetuksen säätämällä voi olla välillinen myönteinen vaikutus digitalisaation etenemiseen, sen mahdollistaviin uusiin innovaatioihin sekä kuluttajien ja palveluiden käyttäjien luottamuksen vahvistamiseen uusien innovaatioiden käyttämiseksi.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa tulisi arvioida vähintään yleisellä tasolla kokonaistaloudellisia vaikutuksia. Tiukentuva lainsäädäntö ja sanktoriski saattavat vähentää yritysten kannustimia innovaatioiden kokeilemiseen EU-markkinoilla.¹¹ Tutkimusten perusteella kokonaistaloudellisten vaikutusten suunnan arvioiminen on vaikeaa.¹²

2.3 Viranomaisvaikutukset

Esitysluonnoksessa on käsitelty lain muutoksen vaikutuksia mm. tietosuojalautakunnalle, asiantuntijalautakunnalle, oikeusrekisterikeskukselle ja hallintotuomioistuimelle. Esitysluonnoksessa on kuvattu tietosuojalautakunnan perustamisesta aiheutuvat euromääräiset kulut ja valvontaviranomaisille aiheutuva henkilötyövuosien lisäys. Esitysluonnoksessa on lisäksi kuvattu laadullisia muutoksia viranomaisille.

Arviointineuvosto katsoo, että tietosuojalautakunnalle ja valvontaviranomaisille aiheutuvia muutoksia on käsitelty pääosin asianmukaisesti. Arviointineuvosto kiinnittää huomiota siihen, että viranomaisilla tulee olla riittävät resurssit ohjeistuksen antamiseen näin kattavassa uudistuksessa. Ei ole tarkoituksenmukaista, että viranomaisten rooli painottuu seuraamusten käsittelyyn, jos resurssit ohjeistamiseen eivät ole riittäviä.

2.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Hallituksen esitysluonnoksessa ei ole käsitelty yhteiskunnallisia vaikutuksia. Muualla esityksessä on käsitelty lasten ikärajaan liittyviä kysymyksiä.

Arviointineuvosto katsoo, että lasten asemaa ja oikeuksia tulisi käsitellä yhteiskunnallisissa vaikutuksissa.

¹¹ Valtioneuvoston selvityksen mukaan tiukentuva lainsäädäntöympäristö ja sanktoriskit saattavat johtaa siihen, että uusia innovatiivisia tuotteita ja palveluita ei pilotoida ensimmäisenä EU-markkinoilla, vaan jossain muussa, väljemmin säännellyssä toimintaympäristössä (EU:n tietosuoja-asetuksen yritysvaikutukset, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta, 10/2017).

¹² Sekä tiedon jakaminen että sen suojaaminen voivat johtaa myönteisiin tai kielteisiin kokonaistaloudellisiin vaikutuksiin. Datan jakaminen voi helpottaa esimerkiksi transaktioita. Toisaalta tarkat tiedot kuluttajista voivat johtaa markkinoiden hintadiskriminointiin esimerkiksi vakuutusmarkkinoilla. Vaikutuksia on käsitelty mm. seuraavissa lähteissä: Acquisti, Brandimarte and George: Privacy and Human Behavior in the Age of Information. Science, 2015. Acquisti, Taylor & Wagman: The Economics of Privacy. Journal of Economic Literature, Vol. 52, No. 2, 2016.

Arviointineuvosto kiinnittää huomiota siihen, että asetuksen perusteella on mahdollisuus laventaa henkilötietojen käyttöä tieteellistä tutkimuskäyttöä varten. Esitysluonnoksessa todetaan, että henkilötietolain 27 §:n mukainen lähtökohta tulisi pitkälti säilyttää, jotta ei vaarannettaisi tieteen vapautta tai merkittävästi heikennettäisi tieteellisen tutkimuksen tekemisen edellytyksiä. Tätä ovat toivoneet myös sidosryhmät.¹³ Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa tulisi arvioida, vaikeuttaako laki tosiasiallisesti tutkimustyön tekemistä nykyiseen verrattuna ja aiheuttaako se kansallista lisäsääntelyä. Onko esimerkiksi tietosuojaa koskeva vaikutusten arviointi välttämätöntä myös pienemmissä tutkimushankkeissa ja lisääkö sen tutkijoiden hallinnollista taakkaa? Suomen kannalta olennaisten maiden tutkimustyön tekemisen edellytyksiä tulisi verrata mahdollisuuksien mukaan Suomeen.

Arviointineuvosto kiinnittää huomiota siihen, että hallinnolliset seuraamusmaksut eivät koske viranomaisia rekisterinpitäjinä. Esitysluonnoksessa tulisi käsitellä huolellisesti kilpailullisia vaikutuksia siitä, että seuraamusuhka on erilainen viranomaisille ja ei-viranomaisille.

Arviointineuvosto kiinnittää huomiota siihen, että sama viranomainen ohjeistaisi ja valvoisi toimintaa sekä määräisi hallinnolliset seuraamusmaksut. Arviointineuvosto katsoo, että asiasta koituvia yhteiskunnallisia ja oikeussuojavaikutuksia tulisi käsitellä tarkemmin esitysluonnoksessa.

3 Muut asiat

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto on annettu EU:n tietosuoja-asetusta täydentävästä hallituksen esityksestä, jonka oikeusministeriö toimitti arviointineuvoston käyttöön sähköpostitse 19.1.2018. Lausunto on julkinen.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa on merkittäviä puutteita. Ilman puutteellisuuden korjaamista on vakavasti harkittava, voiko hallituksen esitystä antaa eduskunnalla käsiteltäväksi. Esitysluonnoksen pohjalta ei todennäköisesti pysty muodostamaan riittävää ja perusteltua käsitystä esityksestä, eikä sen taloudellisista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista.

Helsingissä 8. helmikuuta 2018

Leila Kostainen

Lainsäädännön arviointineuvoston puheenjohtaja

Meri Virolainen

Arviointineuvos, arviointineuvoston sihteeri

---

¹³ Asetuksessa on etenkin työelämän tietosuojaan ja terveydenhuollon henkilötietojen käsittelyyn liittyvää kansallista liikkumavaraa. Valtioneuvoston tutkimus- ja selvitystoiminnan rahoittaman selvityksen mukaan, yritykset olettavat, ettei asetusta aiheuta muutoksia nykyiseen lainsäädäntöön. Terveydenhuollon järjestämistä koskevaa liikkumavaraa toivottiin käytettävän tieteellistä tutkimusta edistävällä tavalla: oikeus tulla unohdetuksi ei saa johtaa tilanteisiin, joissa tietojen poistaminen voisi vaikuttaa tutkimustuloksiin tai tulosten varmuuteen. Henkilötietojen käsittely tutkimusta palvelevassa biopankkitoiminnassa tulisi olla lähtökohtaisesti sallittua yleisen edun perusteella (EU:n tietosuoja-asetuksen yritysvaikutukset, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta, 10/2017).